

американську моделі життєустрою знову і знову переконують у неможливості повноцінного втілення цих моделей, оскільки, як свідчить історія, не можна штучно зімітувати процеси, які в західній урбаністичній традиції відбувалися протягом століть». Отже, публічні простори українських міст потребують досліджень на основі сучасних зарубіжних концептуальних засад з метою виявлення як спільних, так і особливих їх рис та процесів порівняно із європейськими та американськими містами.

Список літератури

1. Бауман 2008 — Бауман З. *Текущая современность*. СПб.: Питер, 2008.
2. Волков 1997 — Волков В. *Общественность: забытая практика гражданского общества* // Pro et Contra. 1997. № 4. Т. 2.
- Козлова І.В. Синтез приватного і публічного у контексті одомашнення вуличного простору / І.В. Козлова // *Соціопростір*. — Львів, 2010. - № 1. — С. 86-88.
3. Мезенцев К.В. Публічні простори Києва: забезпеченість населення та сучасна трансформація / К.В. Мезенцев, Н.І. Мезенцева // *Часопис соціально-економічної географії: зб. наук. праць*. — Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2011. — Вип. 11 (2). — С.39-47.
4. Мезенцев К.В. Трансформація публічних просторів у великих містах України на прикладі торговельно-розважальних центрів / К.В. Мезенцев, Н.І. Мезенцева, Т.Л. Бура // *Економічна та соціальна географія: наук. зб.* — К., 2011. — Вип. 63. — С. 174-186.
5. Паченков О. *Публичное пространство города перед лицом вызовов современности: мобильность и «злоупотребление публичностью»* /
6. О. Паченков // *Новое литературное обозрение*. — № 117. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://magazines.russ.ru/nlo/2012/117/p33.html>

МОШЕНСЬКА О.С.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГО-ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ТЕРИТОРІЇ ЧОРНОМОРСЬКОГО БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА

Чорноморський біосферний заповідник Національної академії наук України є одним із найстаріших та найбільших заповідників в Україні, у якому під охороною перебувають унікальні та типові природні екосистеми з усією сукупністю їх компонентів, а також – водно-болотні угіддя міжнародного значення. З метою уникнення шкоди для флори й фауни, заказник закритий для відвідування туристів, частково відкриті лише деякі його ділянки [1, 3].

Метою дослідження є розробка перспективних напрямків розвитку еколого-освітньої діяльності в охоронній зоні Чорноморського біосферного заповідника (далі – ЧБЗ).

Відповідно до мети вирішувались такі завдання:

-проаналізувати та дослідити ЧБЗ як об'єкт еколого-освітньої діяльності;

-виконати методичні розробки еколого-освітньої діяльності, пов'язаної із заповідником.

Чорноморський біосферний заповідник, утворений у 1927 р. Постановою РНК УРСР від 14 липня 1927р. №172 «Про утворення надморських заповідників по берегах Чорного і Азовського морів» з метою охоронити природу надбережжя Чорного і Азовського морів, зокрема фауну птахів від хижацького знищення їх під час перельоту і гніздування [5].

Біосферний заповідник є бюджетною, неприбутковою, природоохоронною, науково-дослідною установою міжнародного значення і входить до складу природно-заповідного фонду України. Розташований на півдні України, в межах Херсонської та Миколаївської областей. Його територія простягається вздовж північного узбережжя Чорного моря від південного берега Дніпро-Бузького лиману до східного берега Тендрівської затоки. Центральне управління знаходиться в м. Гола Пристань Херсонської області.

До головних завдань, які поставлені державою перед заповідниками України, належить не тільки охорона та вивчення унікальних природних комплексів, а й здійснення еколого-освітньої, просвітницької та пропагандистської діяльності з метою підвищення престижу заповідної справи, виховання шанобливого ставлення до природи і природоохоронних територій.

Загалом еколого-освітню діяльність можна визначити як поширення знань про закономірності функціонування екосистем, життя тварин і рослин в популярній формі з метою виховання у людей етичного ставлення до природи, формування екологічного світогляду і почуття персональної відповідальності за збереження живої природи планети в природному стані. Фахівцями територій та об'єктів природно-заповідного фонду (далі – ПЗФ) здійснюється цілеспрямована робота з усіма верствами населення для забезпечення принципу безперервності екологічної освіти та виховання [2].

Еколого-освітня діяльність ЧБЗ здійснюється еколого-освітнім відділом відповідно до Положення про екологічну освітньо-виховну роботу установ природно-заповідного фонду, щорічних Планів заходів з екологічної освітньо-виховної роботи, які затверджуються адміністрацією та погоджуються з Міністерством екології та природних ресурсів України.

Ця діяльність фінансується Національною академією наук України відповідно до затвердженого кошторису [5].

Можна виділити п'ять основних напрямків, якими розвивається просвітницька діяльність в ЧБЗ:

- організація музейної експозиції;
- ознайомлення відвідувачів з особливостями природи;
- сприяння організації природоохоронної роботи школярів;
- забезпечення виробничої практики студентів;
- здійснення видавничої та лекційної роботи, виступи в пресі.

Аналізуючи освітньо-виховну діяльність ЧБЗ, методичну базу та нормативно-правові акти були розроблені еколого-освітні заходи для різних вікових категорій: для дітей дошкільного віку, школярів та студентів.

Для дітей дошкільного віку пропонується проведення освітнього заходу «Права природи». Для цього потрібно спочатку розповісти дітям про права людини, вийшовши потім на ідею прав природи (тварин). Можна запропонувати дітям скласти Декларацію прав рослин або тварин. Далі дітям розповідають українські прислів'я і приказки на тему охорони природи. Наприклад: природа одному – мати, другому – мачуха; багато лісу – не губи, мало лісу – бережи; як про природу дбаєш, так і маєш тощо.

В кінці заходу дітям пропонується переглянути презентацію з короткими законами дикої природи:

- закон співучого соловейка – оспівуємо красу рідної землі, як соловейко;
- червоної калини – прикрашаймо землю добрими справами, як калина гай;
- дбайливої білочки – беремо від природи те, що необхідне, дбаючи про відновлення скарбів;
- мудрої сови – спостерігаємо, навчаємось, діємо і несемо відповідальність за вчинки;
- золотого соняшника – кожна істота, що живе на Землі, є також незамінна і має право на сонце, повітря і воду;
- доброго дельфіна – приходимо на допомогу кожному, хто її потребує, як дельфін у морі;
- наполегливого дятлика – будемо наполегливі й невтомні, як дятлики, тоді побачимо свою землю квітучою і здоровою;
- священної індійської корови – поступитися місцем тваринам і рослинам, без потреби не будемо їх брати до рук;

• вічнозеленого барвінка – як вічнозелене листя барвінка, завжди пам'ятайте про велич законів природи над законами людськими.

План проведення еколого-освітнього заходу для школярів:

• Розповідь про основні напрямки діяльності Чорноморського біосферного заповідника, його особливості, а також необхідність охороняти та оберігати дику природу.

• Демонстрація презентації про представників флори та фауни ЧБЗ, занесених до Червоної книги України.

• Організація та проведення конкурсу малюнків «Емблема заповідника», де учні пропонують свої варіанти емблеми ЧБЗ. Обґрунтування вибору та коментування малюнків.

Для студентів пропонується організація конкурсу художньої самодіяльності «В злагоді з природою» на базі вищого навчального закладу.

Проведення літературного конкурсу на кращу повість, вірш, оповідання тощо про заповідники, охорону природи, екологічні проблеми.

Робота з екологічної освіти в ЧБЗ повинна здійснюватись з врахуванням наступних принципів: 1. Запобігання нанесенню шкоди природним комплексам. 2. Професійне забезпечення екологічної освіти. 3. Спрямованість екологічної освіти на широкі верстви населення. 4. Постійне оцінювання ефективності екологічної освіти. 5. Врахування нових екологічних та суспільно-політичних знань, а також принципів екологічної етики. 6. Формування у населення відчуття гордості за об'єкти природно-заповідного фонду. 7. Використання в еколого-освітній діяльності широкого розмаїття духовних, нематеріальних цінностей природи: естетичних, наукових, етичних, релігійних, культурних, патріотичних, виховних тощо. 8. Використання в еколого-освітній роботі насамперед альтруїстичних, гуманних мотивацій – захист моральних прав тварин та рослин на життя, охорона природи заради неї самої тощо [4].

Необхідно вчити людей дорожити і шанувати нематеріальні цінності дикої природи. Потрібно обмежувати фізичну відкритість заповідників, а інформаційну навпаки, розширювати і поглиблювати. Важливим елементом будь-якої еколого-освітньої діяльності на базі охоронних територій є популяризація ідей екологічної етики. Екологічна етика знаходить своє застосування в екопросвітницькій діяльності заповідників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бахтіарова Л.І. Еколого-освітня робота в Чорноморському біосферному заповіднику // Матеріали ХІХ Теріологічної школи-семінару «Теріофауна

- заповідних територій та збереження ссавців. – Гола Пристань: ПАТ «ХМТ». – 2012. – С. 14.
2. Борейко В. Е. Троянский конь экотуризма: смерть для заповедной природы / В. Е. Борейко. – К : Киевский эколого-культурный центр, 2010. – 116 с.
 3. Вехов Н. В. Жемчужина природы северного Причерноморья. Черноморский государственный биосферный заповедник / Н. В. Вехов // Краеведство, география, туризм. – 2011. - №21-23 (черв). – С. 5-9
 4. Дубович І. А. Особливості та перспективи екологізації освіти та екологічного виховання населення в Україні // І. А. Дубович // Науковий вісник Львівського національного університету. – Львів, 2006. – Вип. 16.5. – С. 244-247
 5. Положення про екологічну освітньо-виховну роботу установ природно-заповідного фонду. Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України 26.10.2015 № 399. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 11 листопада 2015 р. за № 1414/27859.

НІКОЛЕНКО П.А.

ЗОВНІШНІ ТРУДОВІ МІГРАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ: ПРИЧИНИ, ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ УДОСКОНАЛЕННЯ

Постановка проблеми. Наприкінці ХХ – початку ХХІ ст. проблеми трудової міграції набувають першочергового теоретичного і практичного значення з огляду на декілька чинників. По-перше, в результаті гострих демографічних проблем створюються диспропорції на ринках праці. Внаслідок цього не лише розвиток, але й саме функціонування економіки стає неможливим без залучення трудових мігрантів. По-друге, збільшення тривалості життя, зменшення народжуваності та значні витрати на пенсійне утримання завдають значної шкоди бюджету країни. Натомість, імпортуючи платників податків, старіючі суспільства полегшують для себе податковий тиск. По-третє, трудова міграція багато в чому нівелює негативні наслідки масштабної реструктуризації, що відбувається в багатьох країнах світу і супроводжується збільшенням кількості безробітних, загостренням проблем бідності та економічної нерівності. По-четверте, трудова міграція супроводжується потужними потоками грошових переказів мігрантів, допомагає у боротьбі з бідністю, сприяє використанню додаткових джерел фінансування країн, що розвиваються. По-п'яте, міжнародна трудова міграція позитивно впливає на стабільність функціонування фондових ринків.

Аналіз останніх публікацій та досліджень. Широке коло проблем, пов'язаних із зовнішньою та внутрішньою трудовою міграцією українських громадян, висвітлено в працях відомих вітчизняних учених,